

ÍNDIX

1. L'ombra dels innocents	9
2. Memòries d'un Asperger.....	25
3. Sa confessió d'un cotorrot.....	51
4. L'atzar atzarós.....	71
5. El rastre del vestit.....	87
6. El Clan de Sa Ràpita	101

L'OMBRA DELS INNOCENTS

Encunyat allí enmig
d'horizontals solitàries,
existeixes obertament.

PHILIP LARKIN

ERA ELLA. FORMENTOR ERA ELLA, LA MEVA MARE; un paisatge tèrbol sense petges on s'arrelen exigüitats d'herbes i herbeis miraculosos. A mitja tarda, quan vaig trepitjar per primera vegada la geografia esquerpa, despietada de la zona, vaig respirar l'olor de margalides de casa nostra i allà enmig vaig pegar de front amb la seva personalitat meticulosa i extrema.

Dalt el penya-segat, on s'enclava el far de Formentor, l'escorça del terreny llepava el cel i l'esmolava sense fregar-lo des dels riells de la carretera fins a la punta del cap. Les muntanyes color de plata xarolaven les ombres d'algun pi desaparellat que se sustentava com un símbol enmig de l'aridesa de la terra. Me n'havia parlat tant de Formentor! De Formentor i de la punta que obre el mar i l'esvedella en dos meitats, com si fos una forqueta o un rasclat que volgués traçar una nova ruta. Jo no havia estat mai a Mallorca, ni amb motiu de cap final de curs, ni amb cap *nòvia* de les dues que havia tingut. Alguna

vegada, pensava que la mare era fenícia i que la seva sang es nodria de les corbes irregulars del paisatge, dels reclams de les gavines, de les nits entotsolades amb faroles improvisades fetes de les bellumes del Mediterrani. Durant deu anys, fins als trenta, ella havia viscut a Palma; d'aquesta existència relatava que era com haver estat palpotejant dins la matriu materna, capbussada en el líquid amniòtic.

Des del peu del far on vaig pujar amb les cendres de la mare dins una urna pintada en colors taronges i un sol espinzellat amb tons blanquinosos, vaig resseguir la costa a través de l'onatge que empentejava els contorns de la península de Formentor. El far era un tronc desvagat i encartonat, inserit en un planell rectangular d'un trespol gris, com si en aquest punt septentrional de l'illa només hi hagués lloc pels tons plomosos o de color de cendra. Allà, la construcció subsistia cordial a l'hàlit del vent de tramuntana, sense cap demostració excessiva més enllà de la funció d'il·luminar i d'escortar les embarcacions desorientades.

La mare també era un far, un far neguitejat no per la murta del terra, com el de Formentor, sinó per una altra murta més mal plasent que la de l'herba. El pas del temps l'importunava i sovint desencadenava en ella una irritació insofrible, que només l'apaivagava l'escriptura perquè la mare era escriptora. De nen, jo la besava i li demanava: mare, tu m'estimes? I ella em defugia, perquè ara no és hora que estic escrivint, perquè no trobo la paraula, un sinònim de maldir? Miquel busca, un sinònim de maldir...

Mare, mira: difamar, execrar, blastomar, malfamar... Moltes gràcies, Miquel, ets la meva vida... I és que el seu amor anava lligat a les paraules perquè la mare estimava les paraules, i, a voltes, jo pensava que les estimava més que a mi. La mare abraçava les paraules, les estrenyia, les cargolava, s'hi anesthesiava amb elles, perquè de sobte s'enamorava d'un mot i hi quedava enganxada i el pare deia que s'hi hauria maridat si hagués hagut una instància que hagués validat aquesta unió.

Davall els meus ulls, al peu de l'espadat que conforma el cap de Formentor, una roca mig agenollada s'encastellava en el mar, i exhortava l'aigua que l'arruixava. En el paviment on s'encaramella el far, el sol obria grétols com si fossin fenedures i embastava reguerols de suor damunt el quadrilàter. Jo vaig començar a respirar de pressa, de pressa, com si un niu d'escurçons m'hagués mossegat i vaig sentir que queia en terra. No sé el temps que devia passar arronsat d'espattes, arreplegat damunt els braços, però quan vaig tornar en si, l'urna, que duia embolicada entre les mans, cremava. Tot dintre meu cremava. Algú es va acostar per demanar-me si em trobava bé i em va fer repenjar en una de les baranes que circumden el far. Llavors vaig pensar que la mare m'estimava, crec que m'estimava, voldria pressuposar que m'estimava. Sovint, vaig recordar quan ella cridava esperitada, amb aquella veu aguda que foradava l'aire, jo m'empetitia. De manera freqüent, la mare perdia més d'un paper escrit amb una de les tantes noves

paraules que havia descobert i, a cops de crit, em feia buscar-lo a mi, que era el darrer dels mortals que sabia on l'havia embolicat. Tots els substantius tenen un verb que els empara, afirmava sovint. Basta cercar-lo, perquè existeix. Aquesta era la gran troballa de la seva vida: salpebre, salpebrar; sagí, saginar; aiguabarreig, aiguabarrejar; nòlit, noliejat...

Vaig ajupir-me, tenia una sabata descordada, i per fer-ho, vaig deixar el cul de l'urna recolzada en terra. Quan la vaig tornar a plegar amb les mans, el sol començava a declinar i unes ombres, les primeres del crepuscle, s'ablanien damunt el ciment esquartrat del terreny i, en cada plec, degotaven els fils d'un núvol somort. Quan estava malalt, jo que vaig ser un infant malaltís, el més malaltís d'entre tots els infants malaltissos del món, la mare posava ulls en blanc i plorava. Llavors començava la lletania: me'l prendrà, Déu me'l prendrà. Mossegava les paraules i les entregirava mentre resava mots solts del Pare Nostre i la Verge Maria. I una sensació lúgubre l'arrossegava i feia més inhòspita la meva recuperació. Jo llavors l'adorava i li demanava que m'aferrés ben fort per certificar que no me n'aniria de la mà de ningú. Però quan la febre remuntava, que remuntava sempre, la mare s'esllanguia, era com si l'abrusés un foc absent que no hi era dins l'habitació. Aleshores, s'absentava i se li posava cara-xuclada i ja no era aquella dona que crestejava amb talant decidit i mà de ferro. El dolor l'agarrotava i l'empoquia com si no fos més que el pinyol d'una fruita. I jo li deia: mare, què

passa? I temia esfreixurar-me, que totes les freixures —el cor, el pàncrees, el fetge, la fel, l'estómac, els intestins...— es fessin a bocins ben menuts fins que la mort m'arrabassés d'allà on m'havia col·locat la vida. Mare, què m'estimes?

Des de dalt l'espadat amb els peus tocant el precipici del cap de Formentor, darrere la barana protectora, vaig contemplar l'aigua adoctrinada que xarbotava contra la rigidesa de la pedra. Alguns farbalans cosits amb agulles d'escuma rinxolada s'encaixaven en els perfils de la roca provant de trobar l'encast perfecte, mentre les mirades d'homes i dones inclinats al meu costat blavejaven. Blavejava del verb blavejar, derivat del substantiu blau, perquè com deia la mare, a cada substantiu l'empara un verb.

De petit jo no entenia el diàleg que la mare mantenia amb Déu... No, no l'entenia... Me'l prendrà, Déu me'l prendrà. A voltes, quan demanava al pare el significat d'aquestes paraules posava gest de flassada, de voler tapar-se la boca perquè no li fugís una paraula inoportuna. Déu m'havia de prendre? Per què Déu havia de desposseir-me dels meus? Jo només cercava una resposta per enllestir aquesta història que no comprenia. Així tal com sona, només una resposta. I aquesta va arribar sense atendre la meva edat, jove, perquè jo llavors era molt jove, sense atendre, ni preveure el desordre que m'havia de causar al llarg de la vida. Un dia, en què muntava amb el pare una muntanyeta de vora la casa d'estiu que teníem prop del Priorat, mentre avançàvem

sense vacil·lacions entre fileres de ceps de garnatxa i sirà, una nova varietat de raïm que havia introduït una colònia de jueus en aquesta zona, l'enigma se'm va desvetllar. El pare, recuperat d'un darrer ascens, va voltar cap on era jo i va mirar en direcció una crosta de colors terrosos que era un poble crucificat entre dos promontoris. A la mare la tocaven, va dir, així de sobte, sense més ni més, potser vençut pel silenci de tants d'anys, potser ofegat de dolor. De petita, un oncle la tocava, va repetir. I va ser en aquell precís instant que vaig quedar sense alè i el cel sense ocells i tots els sinònims del verb tocar —palpejar, toquejar, grapejar, forfol·lar, manuclejar, fregar...— em van galtejar tot d'una, un cop i un altre, ara dreta, ara esquerra, ara esquerra, ara dreta... I jo vaig voler demanar-li pels matisos indecents que aquest verb emmascarava, però no em vaig atrevir. El pare va començar a sanglotar i els ulls li xipol·laven d'aigua i se li va obrir un llot en el llagrimall i jo no vaig saber què fer. Llavors em va venir al cap la Jacobé de *Pinya de Rosa* de Joaquim Ruyra que la mare m'havia obligat a llegir, la Jacobé, a qui l'autor insinuava que el seu pare l'ultratjava. Com la Jacobé? Li vaig demanar al pare. Com la Jacobé, va respondre ell, que també l'havia llegit. I jo no vaig saber què més dir i vaig fer un gest com d'haver ensopegat amb un rusc d'abelles, amb una ganyota de por que em travessava el front i mitja cara. Tot i així, no vaig entendre la relació entre aquell fet i el pensament obsessiu que algú m'hagués de prendre.

Vides de filferro ha rebut el
LII Premi Recvll de Narració “Joaquim Ruyra”, 2016
patrocinat per Ràdio Marina.

El jurat estava format per: Vicenç Llorca (president),
Lluïsa Julià, Miquel-Lluís Muntané, Marta Nadal, Vinyet Panyella,
Francesc Robert i Salvador Roca.

© Montserrat Espallargas Barceló, 2016
© d'aquesta edició: Pagès Editors, SL, 2017
Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida
www.pageseditors.cat
editorial@pageseditors.cat
Primera edició: febrer de 2017
ISBN: 978-84-9975-819-0
DL L 7-2017
Imprès a Arts Gràfiques Bobalà, SL
www.bobala.cat

❖ imprès a **lleida** ❖

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, <www.cedro.org>) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.